

Geográfus Hírlevél

19.

Következő szám várható megjelenése 2010. december vége
Hírzárás 2010. december 15.

Szeged, 2010. október 12.

Tartalom

Glossza

Földrajzoktatásunk helyzetének javításáért (<i>Dr. Horváth Gergely, Budapest</i>)	3
A magyarországi földrajzoktatás helyzetéről és a megoldandó feladatokról (Összefoglaló) (<i>Prof. Dr. Szabó József, Kuba Gábor, Dr. Horváth Gergely</i>).....	4
A magyarországi földrajzoktatás helyzetéről és a megoldandó feladatokról (Állásfoglalás) (<i>Prof. Dr. Szabó József, Kuba Gábor, Dr. Horváth Gergely</i>).....	5

Beszámoló

HUNGEO 2010 - Beszámoló a Magyar Földtudományi Szakemberek X. Világtalálkozójáról (<i>Dr. Kovács-Pálffy Péter, Budapest</i>).....	10
Tudományos konferencia „Geographical Research and Cross-Border Cooperation within the Lower Basin of the Danube” címmel (<i>Dr. Lóczy Dénes, Pécs</i>).....	11

Felhívás

IV. Régiók a Kárpát-medencén innen és túl - MÓDOSÍTOTT KÖRLEVÉL 1. (<i>Dr. Gulyás László, Szeged</i>)	12
--	----

Hírek

Rövid hírek.....	13
Tudományos és oktatási események	14

Földrajzoktatásunk helyzetének javításáért

2009 tavaszán az MTA X. Osztálya Földrajzi Bizottságainak Oktatási Albizottsága határozatot hozott arról, hogy *A földrajztudomány és az oktatás kapcsolata* címmel és *Kihívások és válaszok – földrajzoktatás a XXI. század elején* alcímmel előadóülést szervez. Az MTA X. Osztálya a rendezvényt felkarolta, és az ülés céljára az Akadémia Székháza Felolvasótermét biztosította. A 2009. november 26-án lezajlott, számos fontos kérdést – pl. megjelennek-e (és ha igen, hogyan) a korszerű ismeretek a földrajzoktatásban (a társtudományok szemszögéből is vizsgálva); a számítógép használata a földrajztanításban; a földrajztanárok módszertani kultúrája stb. – megvitató előadóülés azzal zárult, hogy a Földrajztanárok Egylete jelen levő képviselői ígéretet tettek a folytatásra, egy 2010. évi újabb konferencia rendezésére – már csak azért is, mert a kérdéskörben érintett legfontosabb réteg, maguk a tanárok nem tudtak az ülésen részt venni, ugyanis hétköznap lévén éppen a tanítással voltak elfoglalva...

Erre a második földrajzoktatási konferenciára végül *Valóság és álom – Földrajztanítás 2010* címmel 2010. május 15-én, szombaton került sor a Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium dísztermében. Az elhangzott előadások – közülük mutatóba néhány cím: *A földrajzoktatás helyzete a tanárok véleménye és a szaktanácsadói tapasztalatok alapján*; *Gondolatok földrajztanárképzésünkről*; *Személyiségfejlesztés a földrajzórán*; *A kétszintű érettségi vizsga tapasztalatai*; *Földrajzi készségek és ismeretek társadalmi beépültségének vizsgálata* – ugyancsak napjaink földrajzoktatásának számos fontos kérdését érintették.

Mindkét előadóülés nagyszámú érdeklődő előtt zajlott le.

A második vitaulés előtt a Magyar Földrajzi Társaság, a Földrajztanárok Egylete és az Oktatási Albizottság vezetőinek megbeszélést tartottak és megegyeztek abban, hogy a közoktatásban várható változásokra tekintettel a három szervezet közösen állásfoglalást készít és juttat el a közoktatást irányító államtitkárságra. *A földrajzoktatás helyzetéről és a megoldandó feladatokról* című anyag több lépcsőben készült el. Az eredeti változat még azon a tervezeten alapult, amelyet Ütőné Visi Judit, Szittnerné Gudor Mária és Szabó Júlia állított össze (észrevételeivel hozzájárult Bécsy Lászlóné is), ehhez Jáki Katalin, Laki Ilona és Csiszár Gábor írásban küldtek alapos észrevételeket, kiegészítéseket. Ezt követően, illetve ezzel párhuzamosan fentebb említett második konferencián hangzottak el értékes vélemények. Mindezek figyelembevételével készült el az a második írásos változat, amit Horváth Gergely szerkesztett meg. Ehhez rendkívül alapos, számos szövegszerű megfogalmazást, javítást tartalmazó észrevétel érkezett Makádi Mariantól, Hevesi Attilától és Probáld Ferentől; az észrevételek szinte mind beépültek a végleges tervezetbe. További értékes javaslatok, rövidebb-hosszabb kiegészítések érkeztek Császár Zsuzsa, Csiszár Gábor, Kereszty Péter, Laki Ilona, Munkácsy Béla, Novákné Tóth Krisztina, Szabó Júlia és Turbékné Tóth Tünde kollégáktól.

Mindezek alapján készült tehát el az itt következő végleges állásfoglalás, amelyet az aláírásokat követően a Földrajzi Társaság – a pozitív változások reményében – eljuttatott a Minisztériumba. Bár különösebb illúziókat nincs okunk táplálni, lévén „sok az eszkimó, és kevés a foka”, mégis reméljük, hogy kéréseinknek legalább egy része meghallgatásra talál...

Dr. Horváth Gergely, Budapest

**A Magyar Földrajzi Társaság,
a Földrajztanárok Egylete és
az MTA X. Földtudományok Osztálya Földrajzoktatási Albizottsága**

állásfoglalása

A magyarországi földrajzoktatás helyzetéről és a megoldandó feladatokról

(összefoglaló)

A földrajz számos természettudományi (földtudományi) és társadalomtudományi szakterület alapismereteit is magában foglaló, nagy hagyományokra visszatekintő integratív közismereti tantárgy, amelynek kiemelt szerepe van fontos nevelési, illetve fejlesztési követelmények (pl. hon- és népismeret, kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz, környezeti nevelés) teljesítésében. A földrajznak a hazai közoktatásban elfoglalt jelenlegi helyzete azonban korántsem kielégítő; ahhoz, hogy rendeltetését megfelelő szinten tölthesse be, az 1–4. pontokba foglalt lényeges változásokat tartjuk szükségesnek, míg az 5–8. pontokban egész oktatási rendszerünk korszerűsítésére vonatkozó kívánalmainkat összegeztük.

1) A földrajz aránytalanul szűk órakeretének bővítése, mindenképp a 11. osztályban történő bevezetése a globális problémák, az emberiség egészségét érintő sorskérdések csak ezen a szinten lehetséges elmélyült tárgyalása céljából.

2) Az iskolák földrajzi szemléltető taneszközökkel való ellátásának javítása.

3) A földrajz tantárgy belső tartalmi struktúrájának alapos felülvizsgálata és részbeni átrendezése különösen a haza földrajzának megfelelő súlyú tárgyalása érdekében.

4) A földrajzi alapismeretek fokozott megkövetelése a felsőoktatás bemeneti oldalán az emelt szintű földrajzi érettségi, illetve egyes szakterületeken (pl. turizmus-vendéglátás) földrajzi felvételi vizsga előírása révén.

5) Visszatérés – korszerűbb formában – az osztatlan, szimmetrikusan kétszakos tanárképzéshez.

6) A tantárgy-pedagógia tekintélyének növelése mind a felsőoktatás, mind a kutatás terén.

7) Az iskolai oktató-nevelő munka színvonalának ellenőrzésére a szaktanácsadás, illetve a hatékony szakfelügyelet rendszerének újjáépítése, a továbbképzés rendszerének átgondolása.

8) A kistélepüléseken, illetve a hátrányos helyzetű térségekben folyó oktatás színvonalának emelése, az ehhez szükséges feltételek megteremtése.

Budapest, 2010. szeptember 10.

Prof. Dr. Szabó József
elnök
Magyar Földrajzi Társaság

Kuba Gábor
elnök
Földrajztanárok Egylete

Dr. Horváth Gergely
elnök
Oktatási Albizottság

**A Magyar Földrajzi Társaság,
a Földrajztanárok Egylete és
az MTA X. Földtudományok Osztálya Földrajzoktatási Albizottsága**

állásfoglalása

A magyarországi földrajzoktatás helyzetéről és a megoldandó feladatokról

A földrajz szerepe a közoktatásban

A közoktatás legfontosabb alapidokumentuma, a Nemzeti alaptanterv 2007. évi megfogalmazása szerint a földrajz (pontosabban a földrajzi ismereteket leginkább felölelő Földünk–környezetünk műveltségi terület) egyrészt megismerteti a tanulókat szűkebb és tágabb környezetük természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival, másrészt elősegíti, hogy valós kép alakuljon ki bennük nemzeti értékeinkről, Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, folyamatairól, valamint az európai integrációban betöltött szerepéről. Emellett megismerteti – lehetőség szerint a gyakorlatban – a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink eseményei állnak. Valamennyit a társadalom szemszögéből mutatja be a természet-, a társadalom- és a környezettudományok vizsgálódási módszereinek együttes alkalmazásával. Mindezeket alapvetően a térbeli elrendezettség szemszögéből elemzi és értékeli.

A földrajztudomány (és ehhez kapcsolódóan a földrajzoktatás) kettős (duális) természetű, azaz nemcsak természet-, hanem társadalomtudomány is, következésképpen a híd szerepét tölti be e két tudományterület között. Ez a szellemi háttér határozza meg a földrajz tantárgy komoly hagyományokra visszatekintő, sok évtized alatt kikristályosodott közművelődési és közoktatási funkcióit. A tantárgy természettudományos része a többi földtudomány ismeretköreit is felöleli, a földtani (geológiai), a légkörtani (meteorológiai) és a földfizikai (geofizikai) alapismeretek közvetítője, egyszersmind a tágabb körben értelmezett környezettudományoknak is egyik fő képviselője a közoktatási rendszerben. Ugyancsak nagyrészt a földrajz tantárgy feladatai közé tartozik fontos társadalomtudományok – így a közgazdaságtan (világgazdaságtan, nemzetgazdaságtan), a településtudomány és a népességtudomány (demográfia) – alapvető fogalmainak és összefüggéseinek megvilágítása. Kiemelkedő szerepe van a tantárgynak a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megláttatásában, kölcsönhatásainak feltárásában.

A korszerű műveltségnek a NAT-ban is tételesen felsorolt követelményei közül kiemelkedően fontos szerep hárul a földrajzra a hon- és népismeret, az Európához és a nagyvilághoz való kapcsolódás, továbbá a környezeti nevelés, a hazaszeretetre nevelés, ill. az ezekhez a célokhoz kapcsolódó erkölcsi értékek közvetítése terén. Nem elhanyagolható a jelentősége a kommunikációs kultúra, a testi és lelki egészség, valamint a tanulókkal, az információk önálló megszerzésével és értékelésével kapcsolatos fejlesztési feladatok, továbbá a pályaválasztási orientáció szempontjából sem.

Mint a leírtakból kitűnik, a földrajz szintetizáló és integráló jellegű alapvető közismereti tantárgy, amelynek súlya azonban a hazai tantervekben, különösen az órakeretekben jóval szerényebb annál, mint amit sokrétű közoktatási feladatköre indokolna, valamint a benne rejlő művelődési és nevelési lehetőségek teljes kibontakoztatása szükségessé tette. Ezen változtatni kellene.

A földrajzoktatás alapvető nehézségei és azok megoldásának lehetőségei

a) Az óraszám

A magyarországi földrajzoktatás talán legnagyobb, mindenre kiható problémája az alacsony óraszám. Bár helyi eltérések lehetnek, jelenleg nagy átlagban a 7–8. évfolyamon heti 1,5–1,5 órában, a 9–10. évfolyamon pedig (de csak a gimnáziumokban!) 2–2 órában tanulják a tantárgyat; jobb esetben (de összességében ritkán) a négy évfolyamon heti 2–2 órában. Ez az elsajátítandó ismeretek mennyiségéhez és a szükséges kompetenciák kialakulásának, valamint a nevelési célok megvalósulásának időigényéhez képest rendkívül kevés, még a legfontosabb anyagrészek feldolgozásához sem elegendő, nemhogy az ismeretek összegzésére vagy a földrajzi-környezeti szemlélet kialakítására. Ráadásul minden szakember jól tudja, hogy egy tantárgy csak akkor tanítható eredményesen, ha annak időkerete legkevesebb heti 2 óra, továbbá hogy kellő tekintélye sincs annak a tantárgynak, amelynek óraszámja ennél kevesebb. Ezért a földrajz tantárgy legegységesebb igénye az óraszámok emelése, a NAT bevezetése előtti óraszámok legalább megközelítő visszaállítása. Az 5–6. évfolyamon kívánatos lenne a földrajzot ismét önálló tárgyként oktatni, vagy – minimális elvárásként – a Természetismeret oktatása keretében a földrajzi ismeretekre szánt időkeretet egyértelműen meghatározni. Ez tenné végre lehetővé a megfelelő ismeretanyaggal történő alapozást és az egyes kompetenciaterületeken elvárt fejlesztést. A 7–8. évfolyamon legalább heti két órát kellene előírni a földrajz tanítására. Továbbá kiemelkedően fontos lenne a 11. évfolyamon is heti rendszerességgel órákat biztosítani a földrajztanítás számára, amelyeken – az összefüggések megértéséhez nélkülözhetetlen, más tantárgyak körébe tartozó tartalmak birtokában, a tanulók érettebb gondolkodására alapozva – lehetőség nyílna a korábban tanultak elmélyítésére, rendszerezésére, új szemléletbe ágyazására. Az életkori sajátosságok és a már megszerzett alapismeretek ugyanis csupán ezen a szinten teszik lehetővé számos bonyolult folyamat és problémakör (pl. a globalizáció és következményei, a fenntartható fejlődés, az emberiség és ezen belül hazánk jövőjének sorskérdései) kellően elmélyült, szintetizáló áttekintését, aminek a nevelési célok elérése szempontjából is kiemelkedő jelentősége lenne.

b) Az eszközellátottság

Korszerű oktatás korszerű eszközöket igényel, de e téren ellenmondásos helyzet alakult ki. A korábbi szűk kínálattal szemben örvendetes, hogy ma számos (sőt, talán már-már áttekinthetetlenül sokféle) tankönyv, több atlasz, számos digitális tudáshordozó és más kiadvány – köztük több érettségire előkészítő feladatgyűjtemény – segíti a földrajzoktatást. Ugyanakkor az iskolai szertári szemléltetőanyagok rendkívül elavultak, utánpótlásuk a hazai gyártás beszüntetése óta rendkívül körülményes és költséges. A földrajztanításban korábban hagyományosan használt eszközök nagyobb része azonban ma már helyettesíthető lenne elektronikus taneszközökkel, ha az iskolákban az írásvetítőket felváltaná a számítógép és a projektor, amelyek használatához persze szükség lenne korszerű, az új tantervi igényeknek megfelelő, a jelenségeket, folyamatokat főként digitális és multimédiás eszközökkel bemutató, esetleg 3D-s, rövid, az órákba beilleszthető elemekből álló interaktív szemléltető eszközök nagyobb választékára is, illetve ezek előállításának és beszerzésének támogatására.

c) Lépéstartás az ismeretekkel

A földrajztanítás tartalma az elmúlt években megújult, kiegészült új tananyagtartalmakkal, elsősorban az általános társadalom-földrajzi és környezeti ismeretek terén.

Fontos lenne azonban – az egyensúly megtalálása mellett – a tartalmak bővítése, hiszen a földrajz tantárgy számos rokon- és társtudomány ismereteit is integrálja, a szűk időkeret viszont igencsak megnehezíti az ebből adódóan jelentkező követelmények teljesítését. Ugyanakkor a tantárgy oktatásának lépést kellene tartani a világban lejátszódó változásokkal, az ismeretszerzés forrásaiban végbement hatalmas átrendeződéssel is. Magyarország földrajzának tanítását minden eszközzel erősíteni kellene annak érdekében, hogy a tantárgy célkitűzéseinek megfelelően a tanulóknak reális kép alakuljon ki nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről, hazánk földrajzi adottságairól, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatairól, valamint az európai integrációban betöltött szerepéről. Fontos lenne, hogy Magyarország földrajzának oktatása a középiskolában is megfelelő módon megjelenjen, szükség lenne tehát a NAT várható módosításának keretében a tantárgy óraszámának bővítésén túl belső tartalmi szerkezetének átrendezésére is.

d) Az érettségi és a felvételi vizsgák

A diákok természettudományos tárgyakkal kapcsolatos ismereteinek – immáron országos vitát kavaró – hiányossága előtérbe hozta az érettségi vizsgák rendszerének átalakítására irányuló elképzeléseket. Fontos lenne, hogy amennyiben egy természettudományos tantárgyból kötelező lesz érettségizni, akkor a földrajz is a választhatók között legyen. Ezen túlmenően, mivel az egyetlen olyan tantárgy, amely szintetizálja a természet- és társadalomtudományokat, sőt a környezettudományokat is, nemkülönben kulcsszerepe van a nemzetstratégia és a hazaszeretetre nevelés szempontjából, kívánatos lenne a kötelező érettségi tárgyak sorába való felvétele. Az emelt szintű érettségi vizsga súlyát, jelentőségét pedig növelni kell, már csak azért is, mert a változások egyik jeleként remélhetően legalább egy tantárgyból kötelező lesz emelt szintű érettségit tenni. Célszerű lenne továbbá, ha bizonyos gazdasági egyetemeken és főiskolákon, ahol ennek egyértelműen van létjogosultsága (pl. turizmus-vendéglátás szakon), a földrajz választható felvételi tárggyá lépne elő, illetve ha nincs felvételi vizsga, akkor a felvételnél a földrajzból letett érettségi vizsga előnyt jelentene.

e) A tanárképzés

A közoktatás megújításának kulcskérdése a tanári pálya egészének újragondolása, ennek pedig alapvető feltétele a tanárképzés átalakítása. A legfontosabb, hogy a tanárképzést ki kell venni a bolognai rendszer hatálya alól, vissza kell állítani az osztatlan, kétszakos, szimmetrikus tanárképzést. Ugyanakkor ez nem azt jelenti, hogy a régi rendszer minden változtatás nélkül álljon vissza, ugyanis nem elég a tanárképzés általános szerkezetének megújítása, tartalmi megújításra is szükség van mind a szakmai alapismeretek elsajátíttatása, mind a kompetenciaközpontú tantárgy-pedagógiai felkészítés, mind a megváltozott iskolai nevelési igények terén. Másrészt mivel a jelenlegi intézményi keretek között a tanárképzés helyzete alárendelt, és ebből a helyzetből szerény önérték-értvényesítő lehetőségei miatt nem is tud kilábalni, átfogó központi intézkedésekre lenne szükség a tanárképzés rangjának helyreállításához; esetleg az osztatlan pedagógusképzés újraindításával párhuzamosan érdemes lenne megfontolni önálló, csak tanárképzéssel foglalkozó intézmények létrehozását.

A tanárképzés szervezeti átalakulása kapcsán újra felmerül az alkalmassági vizsgálatok bevezetésének igénye, korszerű módszerek segítségével célszerű lenne felmérni a tanár szakra felvételiző hallgatók személyiségjegyeit, nyitottságukat, a pedagógus pálya iránti elhivatottságukat, a tudás átadására szolgáló képességüket.

f) A tantárgy-pedagógia

A tantárgy-pedagógia magas fokú művelése a jó tanárok kibocsátásának alapvető feltétele, ezért művelői a szakmától sokkal több megbecsülést érdemelnének. Sajnos a jelenlegi tudománymetrikus szemléletű egyetemi keretek mellett ez elképzelhetetlen. A tantárgy-pedagógia helyzetét szervezeti szempontból stabilizálni kell, mert jelenleg a szakmódszertan képviselői csak őrlődnek a szaktudományi és a pedagógiai karok között. Szakmai oldalról el kellene ismertetni, hogy a tantárgy-pedagógia is tudomány, és támogatni kellene, hogy képviselői tudományos fokozatot szerezhessenek. Ez azért is fontos lenne, mert csak a korszerű tantárgy-pedagógia alapozhatná meg azt a módszertani megújulást, ami lehetővé tenné a NAT fejlesztési célkitűzéseinek megvalósításához szükséges korszerű módszertani eljárások, stratégiák beépülését a mindennapi oktatási-nevelési gyakorlatba. Módszertani megújulásra pedig a tantárgy oktatásának egész területén szükség lenne.

g) Továbbképzés, ellenőrzés és irányítás

E téren ugyan nemcsak a földrajzoktatás problémájáról van szó, de kétségtelen, hogy egy ilyen összetett és állandóan változó tantárgy esetében különösen indokolt lenne visszaállítani a szaktanácsadói vagy szakfelügyeleti rendszert. Elsősorban olyan rendszerre lenne szükség, amely változatos, de kötelező eszközökkel hatna azokra a kollégákra, akik nem vállalják önként a tantárgyfejlesztést vagy éppen az önképzést. Amennyiben a megfelelő jogszabályi háttér rendelkezésre áll, a szakma képes lesz az ehhez szükséges eljárási módszerek kidolgozására. Természetesen ezzel párhuzamosan szükség lenne az oktatói közösségek (munkaközösségek) régi bevált módszereinek – módszertani felkészítés bemutató órákkal, szakmai előadásokkal, vitaülésekkel, konferenciákkal – bővítésére, az ilyen képzések megrendezése feltételeinek és a rajtuk való részvétel lehetőségének megteremtésére, sőt akár a részvétel kötelezővé tételére.

Mindemellett elengedhetetlen a tanártovábbképzés és azon belül a szakmódszertani továbbképzés teljes újragondolása, a jelenlegi gyakorlat ugyanis sem az iskolákat, sem a pedagógusokat, sem a felsőoktatási intézményeket nem teszi érdekeltté a korszerű továbbképzésben, miközben a továbbképzés „piacát” részben arra szakmailag kevésbé alkalmas szervezetek foglalták el.

h) A fejlettségi különbségek

A vidéken, különösen a kistelepüléseken folyó földrajzoktatás helyzete tarthatatlan. Azon túl, hogy nagyon sok falusi iskolát bezártak vagy összevontak, így sok helyen már csak alsó tagozat működik, nagy probléma – és persze ez összefügg az óraszámokkal is –, hogy a megmaradt felső tagozatokon a párhuzamos osztályok hiánya miatt az egy tárgyra jutó órák száma összességében nagyon alacsony, a kötelező óraszámok megemelése miatt ezért egyre több tanár kényszerül arra, hogy akár 4–5 tantárgyat is tanítson, aminek következményeként sok-sok évi szünetet követően ismételten egyre jobban terjed az adott tárgyra nem képesített, tehát valójában képesítés nélküli pedagógusok alkalmazása. Ennek hátrányos következményei egyértelműek, de nyilván nemcsak az jár szomorú következményekkel, hogy – szükséges végzettsége híján – a tanár szaktudása nem üti meg a kellő mértéket, hanem mindennaposak a súlyos módszertani hiányosságokból adódó problémák is.

A nehézségeket fokozza, hogy a korábbiakban említett negatívumok – az eszközellátottság, a szakmai irányítás és ellenőrzés hiánya, az önképzés lehetőségének korlátai – a kistelepülések iskoláiban halmozottan jelentkeznek. Ennek a de facto diszkriminációnak a megszüntetése, az oktatásban is megmutatkozó fejlettségi szintkülönbségeknek a mérséklése törvényi és szervezeti szabályozást, mielőbbi megoldást kíván.

Záró gondolatok

Befejezésül abból a dokumentumból idézünk, amelyben egyértelműen megfogalmazódnak a nemzeti földrajzoktatással szemben támasztott általános igények. Ez a dokumentum *A Földrajztanítás Nemzetközi Chartája*, amely iránymutató valamennyi ország számára a földrajzoktatás jövőjét illetően. Bár a dokumentumot 1992-ben fogadta el a Nemzetközi Földrajzi Unió, ajánlásai ma is teljes mértékben érvényesek, megjelölik a hazai földrajzoktatás fejlesztésének legfontosabb feladatait is.

„A földrajznak szaktanárok által tanított külön tantárgynak kell lennie, amely az általános és a középfokú iskolák kötelező tantervi törzsanyagába tartozik... Ahol bizonyos korosztályok számára komplex, integrált tantervek használatosak, azok programjában a földrajznak [...] világosan és egyértelműen meghatározott helyet és feladatot kell kapnia. Rendkívül fontos, hogy valamennyi diák tanulóévei során mindvégig folyamatosan részesüljön földrajzi képzésben. Csak így biztosítható a földrajz teljes értékű hozzájárulása a az általános műveltséghez, valamint a tanulók magán- és közéleti tevékenységére való felkészítéséhez. A földrajz számára a többi kötelező tantervi alaptantárgyéhoz hasonló órakeret biztosítandó. A tanrendnek az egész tanév során folyamatosan kell földrajzórákat tartalmaznia, fenntartva a lehetőséget meghatározott munkaprogramok, tereptanulmányok elvégzését szolgáló hosszabb óratömbök beiktatására.” (*A Földrajztanítás Nemzetközi Chartája. Földrajzi Közlemények 117. 2. pp. 131–138., 1993*)

Budapest, 2010. szeptember 10.

Prof. Dr. Szabó József
elnök
Magyar Földrajzi Társaság

Kuba Gábor
elnök
Földrajztanárok Egylete

Dr. Horváth Gergely
elnök
Oktatási Albizottság

HUNGEO 2010

Beszámoló a Magyar Földtudományi Szakemberek X. Világtalálkozójáról

A HUNGEO 2010 Magyar Földtudományi Szakemberek X. Világtalálkozóját 2010. augusztus 14-19. között, Szombathelyen rendeztük meg a *Régiók – Határmentiség – Peremterületek* égisze alatt.

A rendezvénynek a Nyugat-Magyarországi Egyetem Természettudományi és Műszaki Kara Szombathelyen, a Károlyi Gáspár tér 4. B-C épületeiben adott otthont.

Idei konferenciánkon 95 fő vett részt, összesen nyolc országból (Anglia, Ausztria, Románia, Szerbia, Szlovákia, Ukrajna, USA, és Magyarország), zömmel a Kárpát-medencéből. A nyugati szórvány magyarságot csak néhány szakértő képviselte.

A X. Világtalálkozó 2010. augusztus 14-án délelőtt kezdődött a résztvevők egy részének regisztrációjával Budapesten a Magyarhoni Földtani Társulat székházában, majd kora délután egy autóbusszal leutaztak Szombathelyre, ahol a nyugat-magyarországi egyetemi kollégiumok adtak szállást a résztvevőknek.

Másnap, 2010. augusztus 15-én a kétnapos konferenciát egy napos őrsgéi szakmai kirándulás, „A vasi határvidék” bejárása előzte meg, Óriszentpéter–Szalafő–Pityerszer–Felsőcsatár–Cák–Bozsok útvonalon. A kiránduláson 40 fő vett részt.

Augusztus 16-án megkezdődött a X. Világtalálkozó Plenáris Ülése. Az üdvözlő beszédek elhangzása után bemutatásra került 10 plenáris előadás, felkért előadókkal.

A következő nap az előadások több szekcióban kerültek bemutatásra. A szekciókon összesen 36 jó színvonalú előadás hangzott el.

Az előadások az alábbi témakörökben hangzottak el: *Földtudományok a nyugat-dunántúli tájban, Természetes erőforrások és gazdaság, Települések és életminőség, Természet és környezetvédelem, valamint a Földtudományi oktatás és ismeretterjesztés.*

A plenáris és a szekciókban elhangzott szóbeli előadások szüneteiben, valamint az prezentáció után megtekinthető volt 16 db. kiállított poszter a fenti témakörökben. Az előadások és a poszterek mind tematikában, mind pedig a kivitelezés módjában igen változatosak voltak.

A HUNGEO 2010 Szervező Bizottsága a konferencián a 35 évesnél fiatalabb szakember által bemutatott legjobb posztert és a 30 év alatti előadó által bemutatott legjobb szakdolgozatot „Hajdú-Moharos József - HUNGEO Ifjúsági Díjjal” ismerte el.

Rendezvényünk augusztus 18-19 között, egy két napos szakmai kirándulással fejeződött be Ausztria és Szlovénia területén. Kirándulásunk a következő útvonalat járta be: Szombathely–Alsóőr (Unterwart)–Németújvár (Güssing)–Bohinji-tó–Száva-vízesés–Bledi-tó–Pivka Jama (1. nap), majd Predjama–Cerknicai polje–Rakov Škocjan–Alsó Lendva (Lendava)–Szombathely (2. nap). A kétnapos kiránduláson 40 fő vett részt, amelyen a gazdag és színvonalas szakmai programot, jó időjárás és jó hangulat egészítette ki.

Dr. Kovács-Pálffy Péter, Budapest

Tudományos konferencia

„Geographical Research and Cross-Border Cooperation within the Lower Basin of the Danube” címmel

(Craiova, 2010. szeptember 23-27)

Az 1966-ban alapított Craiovai Egyetem Földrajzi Tanszéke 1992 óta rendez földrajzi konferenciákat általános és speciálisabb témákban egyaránt. Ezek eleinte országos események voltak Romániában, majd a bolgár és a szerb kollégák bevonásával nemzetközivé váltak. Idén már az ötödik összejövetelre került sor, amelyre az alsó-dunai együttműködés keretében először hívtak meg magyar szakembereket is. Az alsó-dunai medencék összehangolt kutatásának fontosságát az európai Víz Keretirányelv végrehajtásával kapcsolatos teendők éppúgy aláhúzzák, mint a 2011-es magyar EU elnökségre való felkészülés feladatai, hiszen a kormányzat fontos céljának tekinti a dunai együttműködés kereteinek kiszélesítését, a Dunával kapcsolatos szerződések megújítását. A craiovai tanácskozáson Magyarországot az ELTÉ-ről négy fiatal oktató és két geológus BSc-s hallgató, az SZTE-ről két, a PTE-ről egy oktató képviselte.

Az előadások a természet- és társadalomföldrajz, sőt számos társtudomány (politológia, demográfia) több szakterületét is felölelték. Az első plenáris előadást Lóczy Dénes, a Kárpát-Balkán Geomorfológiai Komisszió elnöke tartotta, *Floodplains – links between countries and landscapes* címmel, őt egy-egy szerb, bolgár és román előadó követte. A konferencia ezután szekcióülésekkel folytatódott. A természetföldrajzi témájú előadások közül a térinformatikai módszerek többirányú alkalmazását bemutató bukaresti prezentációk voltak a legérdekesebbek. A házigazdák felajánlása jóvoltából az előadásokat a *Forum Geografic* c. román szakfolyóirat 2011. évi számaiban olvashatjuk majd angol nyelven.

A sikeres összejövetelt a Vaskapu-víztározó környékére vezetett, hajóúttal, halételekből álló ebéddel és némi hegymászással is egybekötött szakmai kirándulás egészítette ki. A kirándulás során kapott magyarázatokban elsősorban a természetvédelem szempontjai kaptak hangsúlyt.

A konferencia megszervezésért köszönet illeti a vendéglátó Sandu Boengiu professzort, lelkes segítői közül pedig elsősorban Liliana Popescut és Cristiana Vâlceát. A rendezvény jól szolgálta a korábban sokkal intenzívebb térségi kapcsolatok újraélesztését, a fiatal geográfusok számára a szomszédos országok földrajzi kutatásaiba való betekintést, a hasonlóan fiatal kollégáikkal történő kapcsolatépítést. Örömmel vettük tudomásul, hogy az együttműködésnek folytatása is lesz: a következő ülést, 2012-ben a Szegedi Tudományegyetem geográfusai fogják megrendezni.

Dr. Lóczy Dénes, Pécs

IV. Régiók a Kárpát-medencén innen és túl
Időpont: 2010. november 12.
Helyszín: Kaposvár, Guba Sándor u. 40.
Rendezők: Kaposvári Egyetem, Egyesület Közép-Európa Kutatására
Tematika: Plenáris ülés és 8 szekció

MÓDOSÍTOTT KÖRLEVÉL 1. (2010. szeptember 6.)

I. A KONFERENCIA ELŐZETES PROGRAMJA

10.00.-12.00. Plenáris ülés: MAGYARORSZÁG ELŐTT ÁLLÓ KIHÍVÁSOK

Prof. Dr. Dux László (felsőoktatási államtitkár-helyettes): A magyar felsőoktatás előtt álló kihívások.

Prof. Dr. Szávai Ferenc (Kaposvári Egyetem): A vidéki „kis egyetemek” előtt álló kihívások

Dr. habil Gulyás László (Szegedi Tudományegyetem): A magyar munkaerőpiac kihívásai

Prof. Dr. Botos Katalin (Szegedi Tudományegyetem): Cím egyeztetés alatt!

Prof. Dr. Repa Imre (Kaposvári Egyetem): A magyar egészségügy előtt álló kihívások.

Prof. Dr. Kaposi Zoltán (Pécsi Tudományegyetem): Kihívások és válaszok. A dél-dunántúli városok átalakulása a gyorsan változó 19. századi gazdasági erőterben.

12.10.-13.00. EBÉDSZÜNET ÉS KÖTETLEN SZAKEMBER TALÁLKOZÓ

13.00.-18.00.: SZEKCIÓÜLÉSEK

Az alábbi 8 szekcióban, szekciónként 9-10 előadás hangzik majd el:

Sorszám	A szekció neve	Szekcióelnök
1. szekció	Régió és agrárgazdálkodás, élelmiszergazdaság és környezetgazdálkodás	Prof. Dr. Buday-Sántha Attila
2. szekció	Régió és pénzügyek/versenyképesség	Dr habil. Gál Zoltán
3. szekció	Régió és humán erőforrások (vezetéstudomány és munkaerőpiac)	Prof. Dr. Berde Csaba Dr. PhD. Majó Zoltán
4. szekció	Régió és közlekedés/logisztika	Dr. PhD. Veres Lajos
5. szekció	Régió és marketing/településmarketing turizmus és vidékfejlesztés	Prof. Dr. Rédei Mária
6. szekció	Régió és kultúra/városok kulturális gazdasága	Dr. PhD. Fábrián Attila Dr. PhD. Keczer Gabriella
7. szekció:	Régiók és határok, határrégiók, eurorégiók	Dr. PhD. Csüllög Gábor Dr PhD Hardi Tamás
8. szekció	Régiótörténeti kutatások és gazdaságtörténet	Dr. habil. Gulyás László Prof. Dr. Szávai Ferenc

Dr. Gulyás László, Szeged

Rövid hírek

Szeptember 3-4-én zajlott le Szegeden *Talajaink a változó természeti és társadalmi hatások között* címmel a Magyar Talajtani Vándorgyűlés. A konferencia első napján a plenáris előadásokat követően több mint 140 résztvevővel 4 szekcióban 23 előadás hangzott el, valamint 41 poszter került kihelyezésre. A második, terepi szakmai napon öt szelvény körül nyílt lehetőség szakmai vitára, melyen közel 90 fő vett részt.

* * *

Az első kárpát-medencei Területfejlesztési Nyári Egyetemet szervezte meg az idén július 26-30. között Debrecenben a Magyar Regionális Tudományi Társaság. *A területi kohézió jövője* címmel meghirdetett programra harminc fiatal kapott meghívást Erdélyből, Felvidékről, Kárpátaljáról és a Vajdaságból. A résztvevők a szomszédos országok valamilyen felsőoktatási intézményében magyar nyelven végezték tanulmányaikat. A hazai és határon túlról érkezett előadók a kárpát-medencei regionális területi politikáról, a területfejlesztés szempontjait és az európai integrációs folyamatok jelenét és jövőjét érintő kérdésekről, a környezetvédelmi együttműködés lehetőségeiről, a műszaki innovációk régióbeli hatásáról, valamint a természeti erőforrások hatékony felhasználásáról és a zöld technológiák elterjedéséről értekeztek.

(szerk.)

Tudományos és oktatási események

Itthon

2010. október 17-21. **International Workshop on Loess Research and Geomorphology**

Pécs

<http://inqua-loess.org/index.php>

www.geomorph.org

2010. november 4-6., **Geográfia – 2010.** – Pécs

V. Magyar földrajzi konferencia;

VII Magyar politikai földrajzi konferencia – Magyarország európai uniós elnökségének politikai földrajzi kérdései;

X Közép-európai hatszög konferencia – Kulturális gazdaság – Kulturális turizmus. Pécs

www.foldrajzikonf2010.pte.hu

2010. november 12. **Régiók a Kárpát-medencén innen és túl.** Kaposvár

Információ: gulyas1@t-online.hu

2010. november 18. **A Magyar Regionális Tudományos Társaság VIII. vándorgyűlése – A tudás szerepe a regionális fejlődésben.** Debrecen

http://www.rkk.hu/rkk/news/2010/MRTT_Debrecen_2_korlevel.pdf

2010. november 18-19. **Via Futuri 2010. A jövő energiái.** Pécs

www.viafuturi.hu

2010. december 3. **Régiótörténeti Kutatások Konferencia Tematika: Felvidék,** Szeged

Információ: gulyas1@t-online.hu

2011. március 4. **Több nemzetiségű államok keletkezése és bukása.** Plenáris tematika: **A jugoszláv államok bukása.** Szekció tematika: **Csehszlovák, jugoszláv, román, földrajzi regionalista,** Szeged

Információ: gulyas1@t-online.hu

2011. május 26-27. **Land Quality and Land Use Information.** Keszthely

<http://landq2011.uni-pannon.hu/>

Külföldön

2010. október 17-22., **International Snow Science Workshop,** Lake Tahoe, Kalifornia, Amerikai Egyesült Államok

<http://www.issw2010.com/>

2010. november 5-6., **Applied Geography in Theory and Practice,** Zágráb, Horvátország

<http://appliedgeography.wordpress.com/>

2010. november 22-25., **IAG/AIG Working Group on smallCATCHMENTS
4th International Seminar on Small Catchments Dynamics: Connectivity in Time and Space**

<http://www.geomorph.org/sp/arch/WGsC-2010-1.pdf>

2010. november 18-21., **Trees & Dynamics**, Clermont-Ferrand, Franciaország

http://www.univ-bpclermont.fr/LABOS/geolab/Internet-Arbres%20et%20Dynamiques/Information_EN.htm

2010. november 23-25., **First International Conference on Sustainability and the Future**, Sherouk, Egyiptom

<http://research.bue.edu.eg/fisc2010/>

2010. december 2-3., **Conference on Geomorphological Processes in Different morphoclimatic Zones – Relief and Sediments**, Varsó, Lengyelország

www.sgp.org.pl

2010. december 5-8., **The International Conference on Water Resources and Arid Environments**, Rijad, Szaúd-Arábia

<http://www.icwrae-psipw.org/>

2010. december 13-17. **Urban Areas and Global Change**. San Francisco, Egyesült Államok

http://www.agu.org/meetings/fm10/program/abstract_submissions.php

2010. december 15-17., **First International Conference on Sustainable Urbanization (ICSU)**, Hong Kong

<http://www.polyu.edu.hk/fclu/ICSU2010/>

2011. január 23-26., **Symposium GIS Ostrava 2011.**, Osztrava, Csehország

<http://gis.vsb.cz/gisostrava/>

2011. január 25-27., **ICESE 2011: International Conference on Earth Sciences and Engineering**, Dubai, Egyesült Arab Emírátságok

<http://www.waset.org/conferences/2011/dubai/icese/>

2011. február 18-22., **IAG/AIG Regional Conference on Geomorphology 2011: Geomorphology for Human Adaptation to Changing Tropical Environments**, Addis Abeba, Etiópia

<http://www.geomorph.org/sp/arch/IAG-RCG-2011-Ethiopia-circ1.pdf>

2011. március 6-10., **Mediterranean Conference for Academic Disciplines**, Gozo, Málta

<http://www.internationaljournal.org/malta.html>

2011. március 10-11. **GeoViz – Linking Geovisualization with Spatial Analysis and Modeling**, Hamburg, Németország

<http://www.geomatik-hamburg.de/geoviz/>

2011. március 23-25., **Spatial Statistics 2011, Mapping Global Change**, Enschede, Hollandia
<http://www.spatialstatisticsconference.com/>

2011. március 27-30. **2nd International Conference on Education, Training, and Informatics – ICSIT 2011**, Orlando, Egyesült Államok
www.2011iisconferences.org/ICETI

2011. április 12-16. **Weather, Geographical Contexts and Spatial Behaviour**, Association of American Geographers (AAG) Annual Meeting, Seattle, Egyesült Államok
<http://www.aag.org/cs/annualmeeting>

2011. április 11-13., **JURSE 2011, Joint Urban Remote Sensing Event**, München, Németország
<http://www.pf.bv.tum.de/jurse2011/>

2011. május 16-20. **International Conference – 100 Years Bulgarian Soil Science**, Szófia
<http://www.icss-100years.bg/bul/page/za-nas>

2011. május 31 – június 2., **1st AfricaGEO Conference**, Fokváros, Dél-afrikai Köztársaság
<http://www.africageo.org/>

2011. július 3-13. **International Conference and Young Scientist School on Computational Information Technologies for Environmental Sciences CITES 2011**, Tomszk, Oroszország
<http://www.scert.ru/en/conferences/cites2011/>

2011. szeptember 14-16., **Spatial Thinking and Geographic Information Sciences**, Tokió, Japán
<http://curricula.csis.u-tokyo.ac.jp/stgis2011/index.html>

2011. szeptember 18-22., **Soil Science in a Changing World.**, Wageningen, Hollandia
http://eusoils.jrc.ec.europa.eu/events/Future_events/Wageningen.pdf

2011. szeptember 19-23. **Geoitalia 2011.**, Torino, Olaszország
<http://www.geoitalia.org>